

Milyenek az egyetemi hallgatók attitűdjei a zöld növekedéssel kapcsolatban? Egy pilot tanulmány eredményei

Vámosi Kira, Szőke Szilvia, Barizsné Hadházi Edit

Debreceni Egyetem

<https://doi.org/10.15170/MM.2026.60.01.03>

A TANULMÁNY CÉLJA

A kutatás célja a gazdaságtudományi képzésben tanuló hallgatók körében tapasztalható attitűdök feltérképezése és megértése a zöld növekedés és fenntarthatóság témájában. A kutatás arra törekszik, hogy feltárja, hogyan viszonyulnak a hallgatók a környezetvédelemhez, a fenntartható fejlődéshez és az ezekkel kapcsolatos kezdeményezésekhez, valamint hogy milyen mértékben és formában érinti ez az attitűd és véleményformálás a mindennapi életüket.

ALKALMAZOTT MÓDSZERTAN

A szakirodalmi áttekintés eredményeként tett megállapításokat összevetettük a Debreceni Egyetem gazdaságtudományi területén tanuló hallgatókkal kitöltetett kérdőív alapján kapott válaszokkal, melyet 5 általános természettudományos műveltséget mérő kérdéssel árnyaltunk és tettünk kísérletet a fő kutatási területhez kapcsolódó kérdések megválaszolására. A kérdőívet 2024 februárjában 565 fő gazdaságtudományi területen tanuló BSc hallgató töltötte ki. A mintaszámra tekintettel hangsúlyozzuk a jelen tanulmány pilot jellegét.

LEGFONTOSABB EREDMÉNYEK

A hallgatók természettudományos műveltsége és a nemek között nincs kapcsolat, azonban az oktatás szerepének fontossága a környezetvédelemben véleményükkel korrelál. A nők általában felelősségteljesebbnek tartják magukat a környezetvédelem terén. A tudatos vásárlással és az aktív környezetvédelemmel kapcsolatos kérdésekben látható, hogy azok, akik érzik a személyes felelősséget a környezet romlásáért, több figyelmet fordítanak a környezetvédelemre. A nemek közötti különbségek megjelentek a vásárlási szokásokkal, az oktatással és képzéssel, valamint az aktív környezetvédelemmel kapcsolatos kérdéseknél, szignifikáns eltérések mutatkoztak.

GYAKORLATI JAVASLATOK

A felsőoktatás számára az eredmények azt jelzik, hogy a fenntarthatósági tartalmak hatását erősítheti, ha a gazdaságtudományi képzésekben a zöld növekedés témái alapvető természettudományos összefüggésekhez is kapcsolódnak („miért működik?” magyarázatokkal). Érdemes a kurzusokban a személyes felelősség és a mindennapi döntések (vásárlás, részvétel) kapcsolatát helyzetgyakorlatokkal, esettanulmányokkal és viselkedésközelibb feladatokkal (pl. karbonlábnyomnapló, döntési szimuláció) láthatóvá tenni. Mivel a nők és a férfiak eltérően ítélik meg felelősségüket, célszerű a célzott, bevonó kommunikáció és a gamifikált aktivitások alkalmazása a kevésbé elkötelezett csoportoknál. A jövőbeni intézményi mérésben ajánlott rákérdezni a fenntarthatósági kurzusokra és a skálák validálását elvégezni.

Kulcsszavak: zöld növekedés, fenntarthatóság, egyetemi hallgatók, környezeti attitűdök

BEVEZETÉS
INTRODUCTION

Napjainkban a fenntarthatóság a gazdasági és társadalmi döntéshozatal egyik meghatározó keretévé vált. E folyamat részeként a zöld növekedés olyan közgazdasági és szakpolitikai megközelítésként jelent meg, amely a gazdasági teljesítmény növelését a környezeti terhelés mérséklésével és az erőforrás-hatékonyság javításával kívánja összehangolni (UNEP 2023; Kovács 2024). A koncepció ugyanakkor nem tekinthető egységesen elfogadottnak: míg egyes értelmezések szerint a zöld növekedés a fenntartható fejlődés megvalósítható útját kínálja (OECD 2020), kritikai megközelítések a gazdasági növekedés és a környezeti korlátok közötti feszültség tartósságára hívják fel a figyelmet (Hickel & Kallis 2020; Capasso 2021).

A felsőoktatásban tanuló, különösen a gazdaságtudományi hallgatók, a jövő döntéshozói utánpótlását adják, ezért a zöld növekedéssel és a fenntarthatósággal kapcsolatos attitűdjeik kiemelt jelentőségűek (Naz et al. 2020). A szakirodalom ugyanakkor rámutat az attitűd–viselkedés rés jelenlegére, amely szerint a pozitív környezeti attitűdök nem feltétlenül járnak együtt következetes cselekvéssel (Lukács és tsai 2023).

Jelen tanulmány abból a felismerésből indul ki, hogy a hazai felsőoktatási kutatások ritkábban vizsgálják a zöld növekedést mint önálló értelmezési keretet, valamint annak kapcsolatát a hallgatók tanulmányi jellemzőivel és természetudományos műveltségével. A kutatás célja e releváns attitűd-mintázatok feltárása pilot jellegű vizsgálat keretében, egy természettudományos műveltségindikátor bevonásával. A cél nem oksági magyarázat, hanem a releváns összefüggésmintázatok azonosítása és a későbbi (validált skálákkal és kontrollváltozókkal végzett) vizsgálatok megalapozása.

A fenti célkitűzések alapján a tanulmány az alábbi kutatási kérdésekre keresi a választ:

K1: Milyen összefüggés figyelhető meg a hallgatók zöld növekedéssel és fenntarthatósággal kapcsolatos attitűdjei, valamint a demográfiai (nem) és tanulmányi jellemzők között?

K2: Kimutatható-e kapcsolat a természettudományos műveltség, valamint a zöld növekedéssel kapcsolatos attitűdök és az oktatás környezetvédelemben betöltött szerepének megítélése között?

K3: Milyen mintázatok rajzolódnak ki a környezetudatos fogyasztás, az oktatás és képzés szerepének megítélése és az aktív környezetvédelmi attitűdök területén, és ezek hogyan kapcsolódnak a személyes felelősség észleléséhez?

**ZÖLD NÖVEKEDÉS ÉS
FENNTARTHATÓSÁG
GREEN GROWTH AND
SUSTAINABILITY**

A fenntarthatóság napjainkra a gazdasági, társadalmi és szervezeti döntéshozatal egyik meghatározó értelmezési keretévé vált, amelyben a környezeti korlátok, a társadalmi igazságosság és a gazdasági teljesítmény összefüggései együttesen értelmezendők (Fási 2023). Veresné Somosi és Sikos (2023) holisztikus keretben tárgyalja a fenntarthatóság értelmezési tartományát, kiemelve, hogy a gazdasági, társadalmi és környezeti dimenziók nem egymástól függetlenül, hanem kölcsönhatások rendszerében ragadhatók meg. A zöld növekedés olyan szakpolitikai és közgazdasági keretként értelmezhető, amely a gazdasági teljesítmény fenntartását vagy növelését a környezeti terhelés mérséklésével és az erőforrás-hatékonyság javításával kívánja összehangolni (Vazquez-Brust & Plaza-Úbeda 2021). A zöld növekedés értelmezése szorosan kapcsolódik a fenntartható fejlődés klasszikus megközelítéséhez, amely a társadalmi, gazdasági és környezeti dimenziók egyensúlyára törekszik oly módon, hogy a jelen generációk szükségleteinek kielégítése ne veszélyeztesse a jövő generációk lehetőségeit (United Nations 2015). E keretben az oktatás szerepe kiemelt, mivel a fenntarthatósághoz és a zöld növekedéshez kapcsolódó attitűdök és értelmezési minták jelentős része tanulási folyamatokon keresztül alakul ki (Rotondo & Giovannelli 2024).

A nemzetközi szakirodalomban élénk vita övezi, hogy a zöld növekedés mennyiben tekinthető a fenntarthatóság felé vezető reális útnak (Ghisellini & Ulgiati 2020), mely középpontjában az áll, milyen feltételek mellett képzelhető el a gazdasági aktivitás bővülése úgy, hogy közben a környezeti terhelés csökkenjen (Hickel & Kallis 2020; Hutajulu et al. 2024).

A klímaváltozás és gazdasági növekedés kapcsolatának egyik központi kérdése az abszolút és relatív szétválás (decoupling) empirikus igazolhatósága. Míg relatív decoupling esetén a környezeti terhelés növekedési üteme lassabb, mint a GDP-é, abszolút decoupling akkor valósul meg, ha a környezeti terhelés abszolút értelemben is csökken a gazdasági növekedés mellett (Cerkini et al. 2025). Nemzetközi empirikus vizsgálatok arra utalnak, hogy bár egyes országokban bizonyos indikátorok esetében kimutatható az abszolút szétválás, ez eddig nem bizonyult tartósnak (Wei 2024; Infante-Amate et al. 2024). E viták közvetlenül kapcsolódnak a klímakockázatokhoz: az UNEP (2023) szerint a jelenlegi kibocsátási trendek fennmaradása a század

végére több Celsius-fokos globális felmelegedési tartományokhoz vezethet, ami „4 °C-fok körüli felmelegedés”-t jelent, és ez tovább erősíti a zöld növekedés megvalósíthatóságával kapcsolatos társadalmi és szakpolitikai dilemmákat.

A zöld növekedés vizsgálatához kapcsolódóan kiemelt figyelmet kap a mérés kérdése, amely a fenntarthatósági előrehaladást többdimenziós indikátorrendszerek – környezeti, erőforrás-hatékonyági, társadalmi és gazdasági mutatók – révén értelmezi (OECD 2025). E keretek lehetővé teszik az objektív teljesítménymutatók és a társadalmi – így hallgatói – percepciók összevetését (Coscieme et al. 2020).

A zöld növekedés körüli viták relevanciája a hallgatói attitűdök vizsgálata szempontjából abban áll, hogy a különböző értelmezési keretek eltérő szerepfelfogást implikálnak az egyéni felelősség, az állami szabályozás és a piaci mechanizmusok vonatkozásában (Lukács és tsai 2023). Amennyiben a zöld növekedés a hallgatók számára elsősorban technológiai és innovációs kérdésként jelenik meg, az csökkentheti a személyes cselekvés jelentőségének észlelését (Akay–Akaçova 2025). Ezzel szemben a kritikai megközelítések hangsúlyozása erősítheti a fogyasztási döntések, az oktatás és a tudás szerepének fontosságát (Kirbiş 2023). Ez indokolja, hogy a jelen kutatás nem csupán általános környezeti attitűdöket, hanem a zöld növekedéshez kapcsolódó értelmezési mintázatokat is vizsgálja. A zöld növekedés körüli elméleti és empirikus viták megértése különösen fontos annak értelmezéséhez, hogy a fenntarthatósági célok – így az SDG-k – milyen társadalmi elfogadottsággal és értelmezési keretekkel jelennek meg a jövő döntéshozói körében.

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSI CÉLOK SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

A zöld növekedés közgazdasági és szakpolitikai értelmezései a gyakorlatban gyakran az ENSZ Fenntartható Fejlődési Céljain (SDG-k) keresztül öltönek intézményes formát, amelyek integrált keretben kapcsolják össze a gazdasági, társadalmi és környezeti dimenziókat, és globális szakpolitikai referenciapontként szolgálnak (Allen et al. 2018; Adamowicz 2022; United Nations 2023).

A friss nemzetközi kutatások rámutatnak arra, hogy az SDG-k között nemcsak szinergiák, hanem trade-offok is azonosíthatók, így a fenntarthatósági előrehaladás szükségszerűen többcélú, konfliktusokkal terhelt döntési térben értelmezhető, ahol a gazdasági növekedés, a környezeti korlátok és a

társadalmi igazságosság közötti feszültségek expliciten megjelennek (Pradhan et al. 2017).

Ez a megközelítés jelen tanulmány szempontjából releváns, mert a hallgatói attitűdök értelmezésekor nem pusztán az vizsgálható, hogy a fenntarthatóság általános céljai mennyire élveznek társadalmi támogatottságot, hanem az is, hogy a válszadók miként értelmezik a gazdasági növekedés és a környezeti korlátok közötti kompromisszumokat, illetve milyen szakpolitikai eszközöket tartanak legitimnek és elfogadhatónak a zöld növekedés keretében.

EGYETEMISTA HALLGATÓK ATTITŰDJEI ATTITUDES OF UNIVERSITY STUDENTS

A felsőoktatásban tanuló hallgatók – különösen a gazdaságtudományi képzésben részt vevők – a jövő munkaerőpiaci és szervezeti döntéshozatalának meghatározó szereplői, ezért a fenntarthatósághoz és a zöld növekedéshez kapcsolódó attitűdjeik és értelmezési kereteik a vállalati és szakpolitikai gyakorlat szempontjából is relevánsak (Naz et al. 2020; Németh & Kasza 2022). A nemzetközi és hazai szakirodalom egyaránt hangsúlyozza, hogy a hallgatói attitűdök nemcsak normatív beállítódásokat tükröznek, hanem a későbbi döntési mintázatok és szakmai magatartás fontos előrejelzői is lehetnek (Salazar & González 2021; Bakosné Kiss & Török 2025).

A hazai empirikus vizsgálatok több ponton kapcsolódnak a jelen kutatás fókuszváltozóhoz, különösen a fenntartható fogyasztás, a hulladékkezelés, a személyes felelősség és az oktatás szerepének megítélése tekintetében. Lukács és szerzőtársai (2023) budapesti egyetemisták körében végzett vizsgálata rámutat arra, hogy a környezettudatos életmóddal kapcsolatos deklarált attitűdök és a mindennapi fogyasztási, illetve hulladékkezelési gyakorlat között jelentős eltérések mutakozhatnak. Berze és munkatársai (2024), valamint Bakosné Kiss és Török (2025) eredményei szerint az attitűdök strukturáltsága, az informáltság, a társas normák és az oktatás szerepének észlelése együttesen befolyásolják a fenntartható döntési mintázatokat, ugyanakkor önmagukban nem garantálják a következetes cselekvést.

A fenntartható fogyasztói attitűdök hazai elemzését Bakosné Kiss és Török (2025) tanulmánya tovább árnyalja, amely kimutatja, hogy az attitűdök mintázatai mérhetőek és szegmentálhatóak, ugyanakkor a hallgatói csoportokon belül sem tekinthetőek homogénnek.

Németh és Kasza (2022) CSR-attitűdvizsgálata szerint a felelősségvállalás támogatottsága a hallgatók körében magas, ugyanakkor a jelenlegi magatartás és a jövőbeli cselekvési szándékok között eltérés mutatkozhat. Ez a megállapítás illeszkedik az attitűd–viselkedés rés nemzetközi értelmezéseihez, amelyek szerint az attitűdök önmagukban nem elegendők a következetes cselekvéshez.

A felsőoktatási intézmények szerepét vizsgáló kutatások arra is rámutatnak, hogy az oktatás nem csupán információátadási funkciót tölt be, hanem értelmezési kereteket és normákat is közvetít, amelyek befolyásolják a hallgatók felelősségészlelését és környezeti döntéseit (Abdullahi 2024; Al Husban 2025). Ebből következően az oktatás szerepének megítélése, valamint a természettudományos műveltség bevonása indokolt a zöld növekedéssel kapcsolatos attitűdök vizsgálatában.

KUTATÁSI RÉŚ RESEARCH GAP

A hazai empirikus kutatások szerint az egyetemisták körében a fenntarthatósággal kapcsolatos attitűdök vizsgálata jól operacionalizálható, ugyanakkor a deklarált attitűdök és a tényleges viselkedés között gyakran eltérés mutatkozik (Lukács és tsai 2023; Bakosné Kiss & Török 2025). A hallgatói felelősségvállalás támogatottsága – különösen a vállalati társadalmi felelősségvállalás (CSR) kontextusában – több hazai vizsgálat szerint relatíve magas, ugyanakkor a mindennapi magatartás és a jövőbeli cselekvési szándékok között ellentmondások jelenhetnek meg, ami az attitűd–viselkedés rés egyik tipikus megnyilvánulási formája (Németh & Kasza 2022; Lukács és tsai 2023).

A nemzetközi szakirodalomban zajló vita arra utal, hogy a „zöld növekedés” kerete nem tekinthető magától értetődőnek: a decoupling empirikus kérdés, és a klímakockázati pályák fényében a gazdasági növekedés és a környezeti terhelés közötti feszültség értelmezése a társadalmi elfogadottság szempontjából is kulcskérdéssé válik (Hickel & Kallis 2020; UNEP 2023).

Kutatási résként azonosítható, hogy a magyar felsőoktatási kontextusban a hallgatói attitűdök vizsgálata jellemzően az általános környezettudatosságra, a fenntartható fogyasztásra vagy a CSR-rel kapcsolatos vélekedésekre fókuszál (Lukács és tsai 2023; Németh & Kasza 2022; Bakosné Kiss & Török 2025), miközben a zöld növekedési szakpolitikák társadalmi elfogadottságát megalapozó attitűd- és felelősségmintázatok (pl. fenntartható fogyasztás, személyes felelősség, oktatás szerepének percepciója, környezetvédelmi aktivitás) integrált

vizsgálata ritkábban jelenik meg a hazai felsőoktatási kutatásokban, különösen természettudományos műveltségi komponens bevonásával.

További hiányterületként azonosítható, hogy a zöld növekedéssel kapcsolatos attitűdök ritkán kerülnek összekapcsolásra a hallgatók természettudományos műveltségével és tudásháttérével, valamint az oktatás szerepének észlelésével, noha ezek a tényezők az attitűd–viselkedés rés értelmezésében releváns magyarázó dimenziók lehetnek (Berze és tsai 2024; Rotondo & Giovanelli 2024).

Ezért a nemi különbségeket, a személyes felelősségészlelés és a környezeti attitűdök kapcsolatát, valamint az oktatás és a természettudományos műveltség szerepét a zöld növekedés társadalmi értelmezési keretein belül vizsgáljuk.

MÓDSZERTAN METHODOLOGY

A vizsgálat pilot jellegű, keresztmetszeti (cross-sectional), kvantitatív kutatás, amelynek célja feltárni a gazdaságtudományi képzésben részt vevő hallgatók (1) környezettudatos fogyasztással és hulladékkezeléssel kapcsolatos attitűdjeit, (2) a környezetromlással kapcsolatos személyes felelősségészlelését, valamint (3) az oktatás szerepének megítélését, továbbá ezek kapcsolatát a természettudományos tudásháttér egy egyszerű mérőszámával. A pilot jelleg miatt az eredmények feltáró értelmezésűek, és nem törekszenek a teljes hallgatói populációra vonatkozó általánosításra.

A vizsgálat kvantitatív kérdőíves adatfelvételen alapult, amelyet 2024 februárjában, önkéntes és anonim módon töltöttek ki a gazdaságtudományi BSc képzésben részt vevő hallgatók. A kérdőív tételait és a blokkstruktúráit terjedelmi okokból függékben közöljük, biztosítva a mérés átláthatóságát és reprodukálhatóságát. A kérdőívet összesen N=565 fő töltötte ki; a kitöltők közül 247 fő férfi, 318 fő nő. A válaszadók nyolc szakról és három évfolyamról kerültek ki. A beválasztás feltétele az aktív hallgatói státusz és a kérdőív teljes kitöltése volt. Az elemzésből kizártuk azokat a kitöltéseket, amelyeknél a kulcsváltozók hiányoztak, illetve a válaszadás mintázata egyértelműen nem volt értelmezhető (pl. minden tételre azonos választ adtak).

A kérdőív négy blokkból állt: (1) Demográfiai és tanulmányi háttér (nem, évfolyam, szak), (2) Természettudományos tudásblokk (5 feleletválasztós tétel: fizika/biológia/kémia/földrajz jellegű alapprogramok), (3) Személyes felelősségészlelés a környezet állapotromlásával kapcsolatban (igen/nem/nem gondolkodtam), (4) Attitűdállítások a környezet megővéséről (16 tétel, 5 fokozatú Likert-skála).

A kérdőív nem egyetlen standardizált mérőeszköz átvételével készült, hanem több, a környezeti attitűdök, fenntartható fogyasztás és felelősségészlelés mérésére használt korábbi kutatás tematikus struktúrájára és tartalmi logikájára épült (pl. Lukács és Tsai 2023; Németh & Kasza 2022; Bakosné Kiss & Török 2025). A kérdések kialakítása során a cél az volt, hogy a hazai felsőoktatási hallgatók számára releváns, kövérthető, ugyanakkor a szakirodalomban azonosított kulcsdimenziókat lefedő állítások kerüljenek a kérdőívbe. A vizsgálat pilot jellege miatt a hangsúly nem egy validált skála pszichometriai tesztelésén, hanem az összefüggések feltárásán volt.

A természettudományos kérdések nem tantárgyi tudást, hanem alapvető természettudományos műveltséget mértek, amely a környezeti folyamatok megértésének minimumfeltételeként jelenik meg a fenntarthatósági szakirodalomban. A kérdések célja annak vizsgálata volt, hogy a deklarált környezeti attitűdök mögött milyen szintű alapvető ismeretek húzódnak meg. A kérdőív nem tartalmazott explicit kérdést arra vonatkozóan, hogy a hallgatók részt vettek-e fenntarthatósághoz vagy zöld gazdasághoz kapcsolódó egyetemi kurzusokon. Ennek oka, hogy az érintett képzések tantervi struktúrája alapján ezek a tárgyak jellemzően felsőbb évfolyamokon vagy szabadon választható formában jelennek meg, így a minta jelentős része a felmérés időpontjában még nem találkozott velük. Ezért az oktatás szerepének megítélését attitűdszinten vizsgáltuk.

Az 5 tételből álló természettudományos műveltségi blokk helyes válaszai alapján (0–5 pont) két csoportot képeztünk: alacsonyabb (0–2 pont) és magasabb pontszám (3–5 pont), majd a csoportok és a vizsgált attitűd- és felelősségváltozók kapcsolatát teszteltük.

A 16 attitűdállítást előzetesen definiált tematikus blokkokba soroltuk (fenntartható vásárlás, oktatás szerepe, aktív környezetvédelem). A válaszadók 1–5 skálán értékelték ezeket (1=egyáltalán nem igaz rám, 5=teljes mértékben igaz rám). A negatív irányú tételeket (pl. „Nem foglalkozom a környezetem védelmével...”) fordított kódolással egységesítettük, hogy a magasabb pontszám minden tételnél maga-

sabb környezettudatossági/pozitívabb attitűdszintet jelezzen. Az ötfokozatú Likert-skálát a hallgatói mintákban gyakori alkalmazhatósága és a kitöltési terhelés csökkentése miatt választottuk. Pilot vizsgálatban elsődleges célunk a mintázatok feltárása és a további mérőeszköz-fejlesztés megalapozása volt; egy következő kutatási fázisban indokolt lehet finomabb skálázás (pl. 7 fokozat), valamint validációs eljárások (faktorstruktúra, megbízhatóság) alkalmazása.

Az elemzések során leíró statisztikákat (gyakoriságok, mediánok, interkvartilis terjedelem) és összefüggésvizsgálatokat alkalmaztunk. Mivel a Likert-tételek ordinális mérési szintűek, valamint a változók eloszlása több esetben nem felelt meg a normalitás feltételeinek, ezért nemparaméteres próbákat használtunk: két csoport összehasonlítására a Mann–Whitney U-próbát, több csoport összehasonlítására a Kruskal–Wallis-próbát, a kategória-változók kapcsolatának vizsgálatára a Pearson-féle khi-négyzet próbát (χ^2). A szignifikanciaszintet $p < 0,05$ mellett értelmeztük.

Az adattisztítás és statisztikai elemzések az IBM SPSS Statistics 29.0.0.0 programban készültek.

EREDMÉNYEK RESULTS

A khi-négyzet (χ^2) próba igazolta, hogy a megkérdezett hallgatók körében a természettudományos műveltség tekintetében nincs különbség a nemek között ($p=0,722$), továbbá az évfolyamok között ($p=0,427$).

Keresztábra-elemzéssel, khi-négyzet (χ^2) próbával a hallgatóknak feltett kérdések és a csoportosító változók közül a természettudományos műveltség és „Az oktatásnak jelentős szerepe van a környezetünk védelmében” kérdésre adott válaszok között mutatkozott kapcsolat ($p=0,01$). Az 1. táblázat szemlélteti, hogy kevésbé tartották fontosnak az oktatás szerepét a környezetvédelem szempontjából azok, akik a természettudományos kérdésekre kisebb mértékben tudták a helyes válaszokat.

1. táblázat: Természettudományos műveltség és az oktatás fontosságának kapcsolata
Table 1. The relationship between scientific literacy and the perceived importance of education

	„Az oktatásnak jelentős szerepe van a környezetünk védelmében?” kérdésre adott pontok							Összesen
	1	2	3	4	5			
Természettudományos műveltség	Nem jellemző	Válaszok száma	17	26	77	80	77	277
		Százalékos aránya	73,9%	57,8%	55,4%	42,8%	45,0%	49,0%
	Magas pontszámot ért el	Válaszok száma	6	19	62	107	94	288
		Százalékos aránya	26,1%	42,2%	44,6%	57,2%	55,0%	51,0%
Összesen		Válaszok száma	23	45	139	187	171	565
		Százalékos aránya	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Forrás: saját szerkesztés

Keresztábra-elemzéssel, khi-négyzet (χ^2) próbával szignifikáns különbség volt ($p < 0,001$) a nem és a személyes felelősség megítélése között. A 2. táblázat szemlélteti, hogy a nők felelősségteljesebbnek vallották magukat a környezet állapotának romlása miatt.

2. táblázat: Személyes felelősség érzése a környezet romlása miatt és a nemek közötti kapcsolat
Table 2. Personal responsibility for environmental degradation and gender relations

		„Érez-e személyes felelősséget a környezet állapotának romlása miatt?”			Összesen	
		„Ezen még nem gondolkodtam el.”	„Igen”	„Nem”		
Nemek	Férfi	Válaszok száma	62	109	76	247
		Százalékos aránya	25,1%	44,1%	30,8%	100%
	Nő	Válaszok száma	79	194	45	318
		Százalékos aránya	24,8%	61,0%	14,2%	100%
Összesen		Válaszok száma	141	303	121	565
		Százalékos aránya	25%	53,6%	21,4%	100%

Forrás: saját szerkesztés

Keresztábra-elemzéssel, khi-négyzet (χ^2) próbával szignifikáns különbség mutatkozott ($p = 0,009$) az évfolyam és a személyes felelősség megítélése között. Az évfolyamok között a megoszlások eltérnek, de a kategóriák arányai nem mutatnak egyértelmű mintázatot. A bizonytalanok aránya az elsőéveseknél volt a legnagyobb. A „nem” válaszokon belül pedig a másodéveseknél volt a legmagasabb ez az arány. (3. táblázat)

mű mintázatot. A bizonytalanok aránya az elsőéveseknél volt a legnagyobb. A „nem” válaszokon belül pedig a másodéveseknél volt a legmagasabb ez az arány. (3. táblázat)

3. táblázat: Személyes felelősség a környezet romlása miatt és az évfolyam közötti kapcsolat
Table 3. Personal responsibility for environmental degradation and the relationship between grade

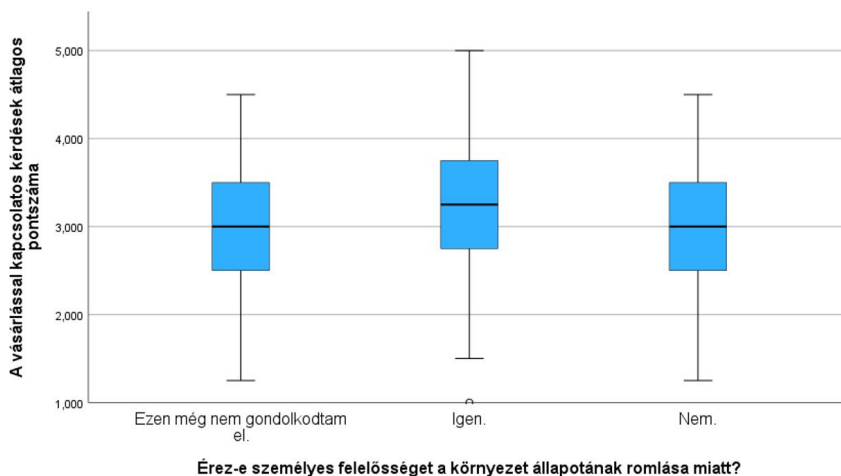
			„Érez-e személyes felelősséget a környezet állapotának romlása miatt?”			Összesen
			„Ezen még nem gondolkodtam el.”	„Igen”	„Nem”	
Évfolyam	1	Válaszok száma	81	146	45	272
		Százalékos aránya	29,8%	53,7%	16,5%	100,0%
	2	Válaszok száma	53	139	72	264
		Százalékos aránya	20,1%	52,7%	27,3%	100,0%
	3	Válaszok száma	7	18	4	29
		Százalékos aránya	24,1%	62,1%	13,8%	100,0%
Összesen		Válaszok száma	141	303	121	565
		Százalékos aránya	25,0%	53,6%	21,4%	100,0%

Forrás: saját szerkesztés

A Kruskal–Wallis próba szignifikáns különbséget mutatott ($p=0,003$) a vásárlással kapcsolatos kérdések és a személyes felelősség megítélése között. A páronkénti vizsgálat az „Ezen még nem gondolkodtam el” és az „Igen” válaszok között ($p=0,03$) valamint az „Igen” és „Nem” válaszok között bizo-

nyított különbséget ($p=0,015$). Elmondható, hogy azok, akik érznek személyes felelősséget a környezetük állapotának romlása miatt, magasabb pontszámot adtak a tudatos vásárlással kapcsolatos kérdések esetében. (1. ábra)

1. ábra: Vásárlással kapcsolatos kérdések és a személyes felelősség megítélése közötti kapcsolat
Figure 1. Purchase issues and the relationship between the assessment of personal liability

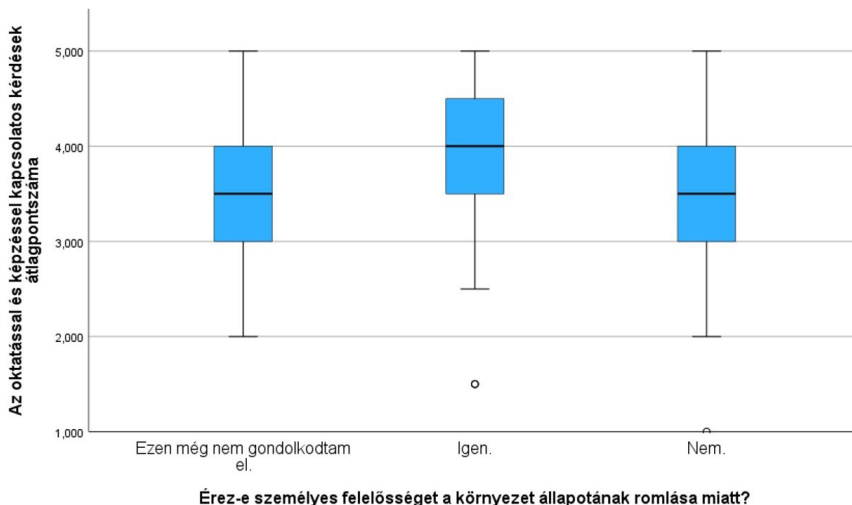

Forrás: saját szerkesztés

A Kruskal–Wallis próba szignifikáns különbséget mutatott ($p<0,001$) az oktatással és képzéssel kapcsolatos kérdések és a személyes felelősség megítélése között. A páronkénti vizsgálat a 2. ábrán

látható, ahol az „Ezen még nem gondolkodtam el” és az „Igen” válaszok között ($p<0,001$) valamint az „Igen” és „Nem” válaszok között bizonyított különbséget ($p<0,001$) láthatunk.

2. ábra: Oktatással kapcsolatos kérdések és a személyes felelősség megítélése közötti kapcsolat Figure 2. The relationship between education-related issues and the perception of personal responsibility

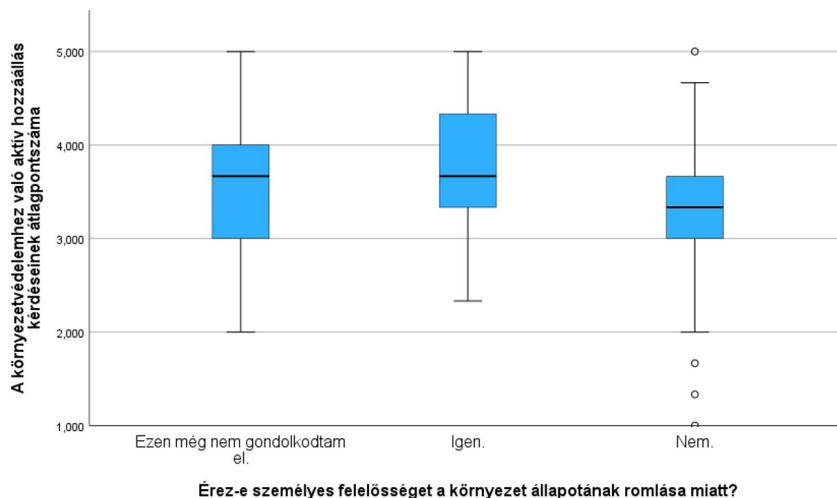
Forrás: saját szerkesztés

A Kruskal–Wallis próba szignifikáns különbséget mutatott ($p < 0,001$) az aktív környezetvédelemmel kapcsolatos kérdések és a személyes felelősség megítélése között. A páronkénti vizsgálatnál mindhárom párosítás mellett szignifikáns különbség volt.

Az „Ezen még nem gondolkodtam el” és az „Igen” válaszok között ($p = 0,009$), az „Igen” és „Nem” válaszok között ($p < 0,001$), valamint a „Nem” és az „Ezen még nem gondolkodtam el” közötti különbség is bebizonyosodott ($p = 0,005$). (3. ábra)

3. ábra: Az aktív környezetvédelemmel kapcsolatos kérdések és a személyes felelősség megítélése közötti kapcsolat

Figure 3. The relationship between active environmental issues and the perception of personal responsibility

Forrás: saját szerkesztés

A személyes felelősség érzése nem volt befolyással arra, hogyan vélekedtek az erőforrásokkal való takarékos bánásmód kérdésit tekintve.

Mann–Whitney U-próbával a nemek és a kérdéscsoportok között szignifikáns különbség mutatkozott a vásárlás ($p < 0,001$), az oktatás, és a képzés ($p = 0,04$) és az aktív környezetvédelem ($p < 0,001$) tekintetében. A nők ezen kérdéscsoportok alapján magasabb pontszámokat adtak, ami azt jelenti, hogy tudatosabban, aktívabban, pozitívabban állnak hozzá a környezetvédelem ezen területeihez. Pontosan ezekre a kérdéscsoportokra adott válaszok között volt különbség a személyes felelősség változóval való összehasonlításnál. Ennek oka, hogy a férfiak és a nők eltérően ítélték meg a saját felelősségüket a környezet állapotá miatt. (2. táblázat)

KÖVETKEZTETÉSEK ÉS KORLÁTOK DISCUSSION AND LIMITATIONS

A pilot vizsgálat a gazdaságtudományi képzésben részt vevő hallgatók fenntarthatóságához kapcsolódó attitűdmintázatát elemezte, valamint ezek kapcsolatát a környezetromláshoz kötődő személyes felelősségészleléssel, egy rövid természettudományos műveltségi indikátorral. Eredményeink a hazai felsőoktatási attitűdvizsgálatok azon irányát erősítik, amely szerint a deklarált környezeti attitűdök többdimenziósak és eltérő mértékben kapcsolódnak a mindennapi döntésekhez és a felelősségvállaláshoz (Lukács és tsai 2023; Bakosné Kiss & Török 2025).

Az eredmények alapján a magasabb természetudományos műveltségi pontszámot elérő válaszadók nagyobb arányban értékelték egyet azzal az állítással, hogy az oktatásnak jelentős szerepe van a környezet védelmében. Ez az együttjárás arra utal, hogy az alapvető ismereti háttér és az oktatás jelentőségének észlelése összekapcsolódhat a hallgatói gondolkodásban, ami összhangban van azzal a megközelítéssel, mely szerint az oktatás nem csupán információátadás, hanem a környezeti problémák értelmezési kereteinek formálása is (Abdullahi et al. 2024; Al Husban 2025). A jelen eredmény a pilot jelleg ellenére amellet szól, hogy a fenntarthatósági attitűdök vizsgálatában indokolt lehet a tudáskomponens beemelése, akár egyszerű mérőszám formájában is, különösen akkor, ha az oktatás szerepének percepcióját a későbbi kutatásokban kurzus- és tantervi tapasztalatokkal is kiegészítjük.

A személyes felelősségészlelés tekintetében szignifikáns különbség mutatkozott a nemek között: a női válaszadók nagyobb arányban jeleztek személyes felelősséget a környezet állapotromlása kapcsán. Ez illeszkedik ahhoz a hazai és nemzetközi

kutatási mintázathoz, amely szerint a fenntarthatósággal kapcsolatos attitűdökben és felelősségvállalásban gyakran kimutathatók nemi különbségek, és ezek a különbségek a későbbi fogyasztási és részvételi mintázatokban is megjelenhetnek (Naz et al. 2020; Bakosné Kiss & Török 2025). Ezzel összhangban a felelősséget vállalók a tudatos vásárlással, az oktatás/képzés szerepével és az aktív környezetvédelmi részvétellel összefüggő tételek esetében jellemzően magasabb pontszámokat adtak, mint a „nem” vagy a „még nem gondolkodtam” választ adók. Ugyanakkor az erőforrás-takarékossághoz kapcsolódó tétel(ek)nél nem jelent meg hasonló kapcsolat, ami azt jelzi, hogy a vizsgált környezeti attitűdök nem feltétlenül egyetlen homogén dimenzió mentén szerveződnek. Ez a megállapítás egybevágg a szakirodalmi felvetéssel, hogy a környezeti attitűdök és a tényleges viselkedés között gyakran rés figyelhető meg: bizonyos attitűdök (pl. általános takarékoság vagy „jó szándék”) könnyebben deklarálhatóak, míg a konkrét, költségesebb vagy szervezettebb cselekvések (pl. aktív részvétel, tudatos döntések) erősebben kapcsolódhatnak felelősségészleléshez és normákhoz (Lukács és tsai 2023; Németh & Kasza 2022). Ebből következően eredményeink „puzzle-darabként” ahhoz járulnak hozzá, hogy a zöld növekedés és fenntarthatóság témájában a hallgatói mintázatok értelmezéséhez érdemes egyszerre figyelembe venni a felelősségészlelést, az oktatás szerepének percepcióját és (legalább indikátorszerűen) a tudásháttérrel is.

A korlátok közül elsőként kiemelendő, hogy a vizsgálat pilot jellegű és egy intézmény gazdaságtudományi hallgatói mintájára épít, ezért az eredmények általánosíthatósága korlátozott. A keresztmetszeti kutatási design miatt az azonosított összefüggések nem értelmezhetők oksági kapcsolatként. Az önbevallásos mérés érzékeny lehet társas megfelelésre, így a deklarált attitűdök eltérhetnek a tényleges viselkedéstől, ami a hazai hallgatói vizsgálatokban is rendszeresen felmerülő módszertani kihívás (Lukács és tsai 2023). A természettudományos műveltségi blokk mindössze öt tételből állt, ezért a „tudásháttér” komplex fogalmát csak korlátozottan ragadja meg; további kutatásban indokolt a mérőeszköz bővítése, valamint az attitűdskála pszichometriai vizsgálata (pl. megbízhatóság, faktorstruktúra) és a szakirodalomban alkalmazott validált skálákhoz való illesztés lehetőségének megfontolása (Berze és tsai 2024).

A kérdőív nem tartalmazott tételt arra vonatkozóan, hogy a válaszadók tanulmányaik során találkoztak-e fenntarthatósági/zöld növekedési kurzusokkal, ezért az oktatás szerepére vonatkozó megállapításaink attitűdszintű percepcióként értelmezendők. Egy nagyobb mintán végzett folytatás-

ban indokolt a kurzustapasztalatok mérése (pl. kötelező/választható tárgyak, fenntarthatósági tartalmak intenzitása), a természettudományos műveltségi mérőeszköz finomítása, az attitűdskálák validálása, valamint a hatásméretet következőes közlése és a többszörös tesztelésből fakadó kockázatok kezelése.

HIVATKOZÁSOK

REFERENCES

- Abdullahi, A. M., Hussein, H. A., Ahmed, M. Y., Hussein, O. A. & Warsame, A. (2024), "The impact of education for sustainable development on university students' sustainability behavior: A case study from undergraduate students in Somalia", *Frontiers in Education*, 9, 1413687. DOI: 10.3389/feduc.2024.1413687
- Adamowicz, M. (2022), "Green Deal, Green Growth and Green Economy as a Means of Support for Attaining the Sustainable Development Goals", *Sustainability*, 14(10), 5901. DOI: 10.3390/su14105901
- Akay, A. & Akçaova, A. (2025), "Measuring Environmental Awareness and Sensitivity of University Students: The Case of a Faculty of Architecture and Design", *Sage Open*, 15(3). DOI: 10.1177/21582440251383809
- Allen, C., Metternicht, G. & Wiedmann, T. (2018), "Prioritising SDG targets: assessing baselines, gaps and interlinkages", *Sustainability Science*, 14(2), 421–438. DOI: 10.1007/s11625-018-0596-8
- Al Husban, W. (2025), "The impact of integrating Sustainable Development Goals on students' awareness and pro-environmental behavior: A case study of Jordan", *Sustainability*, 17(6), 2588. DOI: 10.3390/su17062588
- Bakosné Kiss, V. Á. & Török, B. (2025), „A fenntartható fogyasztói attitűdök vizsgálata”, *Economica*, 16(1–2), 14–24. DOI: 10.47282/economica/2025/16/1-2/14481
- Berze, I. Z., Varga, A., Mónus, F. & Düll, A. (2024), „Magyar diákok környezettudatos világméretű mérése: A NEP Skála gyermekeknek készült magyar változatának validálása”, *Magyar Pszichológiai Szemle*, 78(4), 647–673. DOI: 10.1556/0016.2023.00068
- Capasso, M. (2021), "Degrowth vs. green growth: A reflection on the recent debate", *Sustainability*, 13(2), 698. DOI: 10.3390/su13020698
- Cerini, B., Bajrami, R. & Bajraktari, K. (2025), "Relative and Absolute Decoupling: Conceptual Confusions, Policy Consequences, and a Multi-Level Synthesis", *Economies*, 13(11), 336. DOI: 10.3390/economies13110336
- Coscieme, L., Mortensen, L. F., Anderson, S., Ward, J., Donohue, I. & Sutton, P. C. (2020), "Going beyond Gross Domestic Product as an indicator to bring coherence to the Sustainable Development Goals", *Sustainability*, 12(10), 4307. DOI: 10.3390/su12104307
- Fási, C. (2023), „A fenntarthatóság dimenziói és a hazai felsőoktatási intézmények helyzetének egyes aspektusai a fenntarthatósági rangsorok tükrében”, *Acta Humana – Emberi Jogi Közlemények*, 11(3), 117–135. DOI: 10.32566/ah.2023.3.6
- Ghisellini, P. & Ulgiati, S. (2020), *Managing the transition to the circular economy. Handbook of the Circular Economy*, Edward Elgar Publishing, 2020, 491–504. DOI: 10.4337/9781788972727.00048
- Hickel, J. & Kallis, G. (2020), "Is green growth possible?" *New Political Economy*, 25(4), 469–486.
- Hutajulu, H., Tahir, U., Utami, E. Y., Harsono, I. & Yuniarti, T. (2024), "Green Growth Strategy and Environmental Policy Integration in Sustainable Economic Development: A Review of Bibliometric Analysis", *West Science Social and Humanities Studies*, 2(3), 474–482. DOI: 10.58812/wsshs.v2i03.761
- Infante-Amate, J., Travieso, E. & Aguilera, E. (2024), "Unsustainable prosperity? Decoupling wellbeing, economic growth, and greenhouse gas emissions over the past 150 years", *World Development*, 184, 106754. DOI: 10.1016/j.worlddev.2024.106754
- Kovács, A. F. (2024), „Növekedés és fenntarthatóság a „GDP-n túl – a Dasgupta-modell empirikus vizsgálat”, *Közgazdasági Szemle*, 71(9), 930–956. DOI: 10.18414/ksz.2024.9.930
- Kirbiš, A. (2023), "Environmental Attitudes among Youth: How Much Do the Educational Characteristics of Parents and Young People Matter?", *Sustainability*, 15(15), 11921. DOI: 10.3390/su151511921
- Lukács, R., Szeberényi, A. & Papp-Váry, Á. F. (2023), „A környezettudatos életmódhoz való hozzáállás budapesti egyetemi hallgatók körében – a vásárlási döntéseik és a hulladékkezelés tükrében”, *Társadalom & Társadalom*, 15(33)(4), 47–64. DOI: 10.21637/GT.2022.4.03
- Naz, F., Oláh, J., Vasilé, D. & Magda, R. (2020), "Green purchase behavior of university students in Hungary: An empirical study", *Sustainability*, 12(23), 10077. DOI: 10.3390/su122310077
- Németh, P. & Kasza, L. (2022), „A jövő vezetőinek társadalmi felelősségvállalási attitűd vizsgálata”, in: C. Obádovics, R. Resperger & Z. Széles (eds.), *Pandémia-Fenntartható gazdálkodás-*

- Környezettudatosság*, Soproni Egyetem Kiadó, 2022, 20–31. DOI: 10.35511/978-963-334-411-8
- Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD) (2020), *Environment at a Glance 2020*, OECD Publishing, Paris, 2020. DOI: 10.1787/4ea7d35f-en.
- Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD) (2025), *Environment at a Glance Indicators, Green Transition*, OECD Publishing, Paris, 2025. DOI: 10.1787/ac4b8b89-en
- Pradhan, P., Costa, L., Rybski, D., Lucht, W. & Kropp, J. P. (2017), “A systematic study of Sustainable Development Goal (SDG) interactions”, *Earth’s Future*, 5(11), 1169–1179. DOI: 10.1002/2017EF000632
- Rotondo, F. & Giovanelli, L. (2024), “Designing a more sustainable higher education institution: Studies and Strategies”, *Sustainability in Higher Education*, 3–25. DOI: 10.1007/978-3-031-54026-4_1
- Salazar, G. & González, P. (2021), “New Mobility Paradigm and Indigenous Construction of Places: Physical and Symbolic Mobility of Aymara Groups in the Urbanization Process, Chile”, *Sustainability*, 13(8), 4382. DOI: 10.3390/su13084382
- United Nations (2015), *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development*, New York, United Nations, 2015.
- United Nations Environment Programme (UNEP) (2023), *Emissions Gap Report 2023: Broken Record – Temperatures hit new highs, yet world fails to cut emissions* (14th ed.), Nairobi, Kenya, UNEP, 2023.
- Vazquez-Brust, D. A. & Plaza-Úbeda, J. A. (2021), “Green Growth Policy, De-Growth, and Sustainability: The Alternative Solution for Achieving the Balance between Both the Natural and the Economic System”, *Sustainability*, 13(9), 4610. DOI: 10.3390/su13094610
- Veresné, S. M. & Sikos, T. T. (szerk.) (2023), *A fenntarthatóság holisztikus megközelítésben*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2023. DOI: 10.1556/9789634549314
- Wei, M. (2024), “Decoupling Analysis between Socio-Economic Growth and Environmental Impacts”, *Sustainability*, 16(17), 7571. DOI: 10.3390/su16177571

FÜGGELÉK**APPENDIX**

Demográfiai és természettudományos műveltséget mérő kérdések	Válaszlehetőségek
Mi az Ön neme?	Férfi Nő
Melyik szakon tanul az alábbiak közül?	Agrár- és üzleti digitalizáció Gazdálkodási és menedzsment Gazdasági informatika Kereskedelem és marketing Nemzetközi gazdálkodás Pénzügy és számvitel Turizmus–vendéglátás Vidékfejlesztési agrármérnök Egyéb: _____
Mi az Ön évfolyama?	1. 2. 3.
Melyik nehezebb? 1 kg vas vagy 1 kg toll?	Egyforma nehezek. A toll sokkal nehezebb, hiszen ebben az esetben a térfogata jóval nagyobb. A vas jóval nehezebb, hiszen a fajsúlya nagyobb, mint a tollnak.
Az alábbiak közül melyik zsírban oldódó vitamin?	B-vitamin C-vitamin D-vitamin
Mi a szárazjég?	A szárazjég a kén-dioxid szilárd formája. A szárazjég a víz -78 Celsius-fok alatti formája. A szárazjég a szén-dioxid szilárd formája.
A Föld hány százalékát borítja víz?	71% 57% 83%
Melyik a leggyakoribb gáz a Föld légkörében?	Nitrogén Oxigén Szén-dioxid
Érez-e személyes felelősséget a környezet állapotának romlása miatt?	Igen. Nem. Ezen még nem gondolkodtam el.

Likert-skálás kérdések
Odafigyelek, hogy takarékosan bánjak az erőforrásokkal.
Inkább gyors zuhanyzással tisztálkodok, mert a tiszta víz is drága kincs.
Az elektromos eszközöket szeretem standby módban tartani, mert így sokkal kényelmesebb.
Spontán vásárolok, mindent megveszek, ami megtetszik.
Szeretek használt ruhát venni, amit más megunt, nekem még kedvelt darabom lehet.
Ha zöldséget, gyümölcsöt akarok vásárolni, mindig viszek magammal kis zacskót.
Nem szívesen vásárolok olyan terméket, ami túlzott mértékben van becsomagolva.
Vigyázok a környezetem tisztaságára, a megfelelő gyűjtőhelyeken helyezem el a szemetet.
Szelektíven gyűjtöm a hulladékaimat.
Nem tudom, hogy hova vihetem a kiégett izzókat, fénycsőveket, az elhasznált elemeket és a használt étolajat.
Csapvizet iszok, a palackozott víz sok szemetet termel.
Az oktatásnak jelentős szerepe van a környezetünk védelmében.
Szükséges lenne mindenféle képzésben a szakmához tartozó környezetvédelmi lehetőségek megmutatására.
Ha mindenki csak egy kicsit tesz a környezet védelme érdekében, az országos szinten már nagy hatású lehet.
Nem foglalkozok a környezetem védelmével, mert egyedül úgysem tudok változtatni semmin sem.
Aktívan állok a környezetvédelemhez (támogatok ilyen szervezeteket, tevékenyen részt veszek környezetvédő szervezetek munkájában, voltam már erdei szemétszedésen...).

Vámosi Kira
vamosi.kira@econ.unideb.hu

Szőke Szilvia
szoke.szilvia@econ.unideb.hu

Barizsné Hadházi Edit
barizsne.hadhazi.edit@econ.unideb.hu

Debreceni Egyetem

What are university students' attitudes towards green growth? Results of a pilot study

THE AIM OF THE PAPER

The aim of this research is to explore and understand the attitudes of students enrolled in economics and business programmes toward green growth and sustainability. The study seeks to reveal how students relate to environmental protection, sustainable development, and related initiatives, and to what extent – and in what ways – these attitudes and opinions influence their everyday lives.

METHODOLOGY

The findings of the literature review were compared with responses obtained from a questionnaire administered to students studying economics and business at the University of Debrecen. The questionnaire was supplemented with five questions measuring general scientific literacy, allowing for a more nuanced examination and an attempt to answer the main research questions. The survey was completed in February 2024 by 565 BsC students enrolled in economics and business programmes. Given the sample size, the pilot nature of the present study is emphasised.

MOST IMPORTANT RESULTS

No relationship was found between students' scientific literacy and gender; however, students' views on the importance of education in environmental protection show a correlation. Women generally perceive themselves as more responsible in the field of environmental protection. With regard to conscious consumption and active environmental protection, the results indicate that those who perceive personal responsibility for environmental degradation pay greater attention to environmental issues. Gender differences emerged in questions related to purchasing habits, education and training, and active environmental protection, with statistically significant differences observed.

RECOMMENDATIONS

For higher education, the results suggest that the impact of sustainability-related content can be strengthened if topics of green growth in economics and business programmes are linked to basic natural science principles, including explanatory “why it works” frameworks. It is advisable to make the connection between personal responsibility and everyday decisions (such as consumption and participation) more explicit through situational exercises, case studies, and behaviour-oriented tasks (e.g., carbon footprint diaries, decision-making simulations). Since women and men assess their responsibility differently, targeted, engaging communication and gamified activities may be particularly useful for less committed groups. For future institutional assessments, it is recommended to include questions on sustainability-related courses and to carry out the validation of measurement scales.

Keywords: green growth, sustainability, university students, environmental attitudes